

Comuns i independentistes

Jaume Asens

Els independentistes i els comuns (on també hi ha independentistes) constitueixen avui en dia els dos corrents hegemònics del catalanisme. Governen, de fet, a l'una banda i l'altra de la plaça de Sant Jaume. Una de les claus de volta sobre el futur del país serà la seva capacitat d'entesa per assumir la responsabilitat del moment que estem vivint.

La qüestió central del debat gira al voltant del **referèndum**. Quan, com i amb quines aliances i condicions ha d'efectuar-se perquè sigui efectiu. Hi ha, no obstant això, dos eixos rellevants més. L'un té a veure amb la voluntat d'obrir un **període constituent**. I, l'altre, amb la defensa de les institucions catalanes i dels drets ciutadans davant dels embats del **règim del 78**. Els tres eixos disposen d'un suport majoritari en la societat catalana. I, precisament per això, poden construir les bases d'un bloc històric de ruptura democràtica. Caldrà, però, superar abans els recels mutus entre dos mons que s'han anat allunyant per les baralles del dia a dia, les lògiques de partit o les respectives expectatives electorals. Bon exemple d'això succeeix a Barcelona. A diferència de Badalona, els comuns i la CUP no es van entendre a l'hora de confluïr en una mateixa candidatura electoral. ERC, liderada a la ciutat per Alfred Bosch, no va voler integrar-se al govern. Va optar, en canvi, per conformar un bloc d'oposició dura juntament amb Convergència. L'objectiu, per sobre d'altres consideracions, era disputar l'alcaldia als comuns. La distància entre els uns i els altres, des de llavors, no ha fet més que incrementar-se.

“Cal superar recels entre independentistes i comuns, que s'han anat allunyant per les baralles del dia a dia i les lògiques de partit”

El debat sobre el referèndum no és gens senzill. El president Puigdemont ha fixat l'1 d'octubre com a data per a la seva celebració. També ha reiterat que la convocatòria no serà una consulta, sinó un referèndum efectiu i vinculant. Assegurar-ho, però, no vol dir que ho acabi sent. Qüestions com el cens, els mecanismes de control, el quòrum, la neutralitat de l'organització o les garanties són fonamentals. El reconeixement internacional depèn, en bona mesura, d'això. I de la correlació de forces necessària perquè el resultat, en cas que sigui favorable a la independència, no sigui una simple declaració de voluntat. La sobirania, el control sobre el territori o les fronteres, no es conquereix només amb paraules. Requereix legitimitat però sobretot força suficient per aplicar-la i, si fa falta, imposar-la. **El president Mas també va anunciar una convocatòria de consulta el 9-N i, al final, es va celebrar un simple procés participatiu.** A diferència de llavors, el Govern del PP ara ha declarat que no permetrà cap mena d'acció en aquest sentit. Ha reformat 'ad hoc' el Tribunal Constitucional perquè pugui actuar-hi de forma expeditiva. Es fa difícil, en aquest context, anar a les urnes amb les garanties que exigeix la Comissió de Venècia. No es pot oblidar, però, que el principal responsable que això no sigui possible serà el mateix Govern del PP. En aquest escenari incert, el xoc sembla assegurat. I la capacitat d'entesa dels comuns i dels independentistes serà fonamental per al seu desenllaç.

Més enllà del referèndum, un segon eix del debat s'articula a partir de la idea de **procés constituent**, que figura en l'ideari polític dels uns i dels altres. Un moment que s'obre, 'stricto sensu', amb la fita d'elaborar una constitució en el marc d'una república o estat català. Una de les propostes més interessants la va formular la plataforma [Reinicia Catalunya](#). El seu portaveu, Jaume López, defensava que la Convenció Constituent Ciutadana havia de ser una eina per consolidar el referèndum. I per dotar de contingut el sí i el no. Es va crear, per això, una comissió d'estudi al

Parlament. En paral·lel, des de la societat civil també es van organitzar moments de tarannà deliberatiu fort com la **Trobada d'Unitat Popular** (TUP) o la campanya de [Lluites Compartides](#), d'Òmnium Cultural. S'hi volien posar en comú les lluites quotidianes, del passat i del present, per fer aflorar fites, anhels o valors propis d'un procés de definició d'una comunitat política.

Aquest tipus de trobades, però, no s'han repetit i el balanç de la comissió és agredolç. Les seves conclusions es van tancar sense consens i amb un full de ruta no executat ni en la seva fase de debat ciutadà. El retorn a la pantalla del referèndum ho ha frenat tot. I aquesta és, segurament, una de les majors debilitats del procés. La capacitat que tinguem per reprendre el repte constituent serà cabdal perquè el país pugui començar a autodeterminar-se. I per aconseguir dos objectius bàsics en l'entesa entre les dues sensibilitats del catalanisme. Un, que la qüestió nacional s'impregni de la social. I, dos, que es comenci a construir un diagnòstic o relat assumible per les majories populars.

“Hi ha un ampli front d'oposició contra l'ofensiva recentralitzadora i antidemocràtica del Govern del PP”

El tercer eix del debat s'articula a partir d'un ampli front d'oposició **contra l'ofensiva recentralitzadora i antidemocràtica del Govern del PP**. A les institucions, però també al carrer. S'ha materialitzat, per exemple, en la resposta conjunta a l'hora de reclamar inversions i compromisos incomplets. O davant dels atacs a la sobirania per part del Tribunal Constitucional en casos com la Llei catalana de pobresa energètica i d'habitatge, la Llei d'igualtat de gènere, la prohibició dels toros o la Llei de consultes del Govern tripartit. També la voluntat de tancar el CIE a Barcelona va unir les tres institucions cabdals del país: el Parlament, la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona. Els actes de protesta contra les actuacions repressives han estat un altre espai de trobada. La llista és llarga. Entre d'altres, la “guerra bruta” de l'exministre Fernández Díaz i el recent judici contra els impulsors polítics del 9-N. O les detencions d'electes municipals per actes d'expressió política com la retirada de banderes i la crema de fotografies. A diferència de l'eix constituent, i malgrat algunes tensions, aquí la unitat d'acció s'ha mantingut més enllà de les lluites partidistes. Caldrà veure com actua ara l'Estat davant la convocatòria de l'1 d'octubre. Els comuns, de moment, ja han declarat que ells no estaran del costat de qui vol fer callar les urnes. Un dels reptes de futur per reforçar l'entesa entre els uns i els altres serà el compromís ferm de tots els actors en la lluita per la regeneració democràtica i contra la corrupció. **L'actuació del món independentista davant la investigació en el 'cas del 3%' de la mà dreta de Mas, Germà Gordó, és un bon senyal.**

La situació actual invita a trobar certs paral·lelismes amb el que va ser una altra **confluència social de dos grans blocs puixants dels anys vint i trenta del segle XX: els republicans i els catalanistes**. El caràcter autoritari, antirepublicà i profundament anticatalanista de la dictadura de Primo de Rivera va ser el principal factor aglutinador de dos mons que tenien una relació molt problemàtica poc abans. Es va constituir una mena d'espai de trobada contra el règim. I contra el seu aliat a Catalunya, la Lliga Regionalista. Una força monàrquica i conservadora que no va dubtar a posar-se del costat de la dictadura com féu anys després amb el franquisme. La seva pèrdua d'hegemonia en el catalanisme va ser possible gràcies a aquest fenomen. Un bon exponent d'això va ser la constitució d'**Acció Catalana**, escissió lliguista dels sectors més catalanistes. També va ser cabdal catalanitzar el republicanisme històric i sectors rellevants d'un robust moviment obrer, majoritàriament aliè a la qüestió nacional. Es van establir les bases del que va succeir a la dècada posterior amb la formació d'una **ERC** on confluïa gent de procedència molt diversa. Entre ells, sectors procedents del republicanisme més tradicional i històric, com el mateix **Lluís Companys i Marcel·lí Domingo**, amb bona relació amb els republicans espanyols. O nous grups de joves republicans catalanistes vinculats a la revista '[L'Opinió](#)'. També, però, s'hi sumaren nacionalistes

radicals com els d'**Estat Català** de **Francesc Macià**, gent que venia d'organitzacions força actives com el **CADCI** i no pocs antics militants de la **CNT**. Amb posterioritat, l'aliança amb les forces republicanes estatals va permetre trencar amb el règim monàrquic i aprovar l'Estatut de Núria.

El capgirament de la situació produït als anys vint i trenta sembla que, malgrat les diferències, es pot tornar a repetir ara. Els temps de la CiU de Pujol han acabat com els de la Lliga Regionalista de Cambó llavors. Els dos espais polítics canviaran el seu nom per desvincular-se del seu passat. De Lliga Regionalista a Lliga Catalana i de CiU a PDECat. Els dos partits —tot i les seves diferències— havien tingut un mateix rol d'ordre i suport indispensable de les estructures monàrquiques dels vells règims. L'objectiu a principis de segle i en la transició dels vuitanta era similar. Calia frenar el focus de ruptura republicana i d'esquerres del país.

“Ara es pot constituir un nou bloc d'oposició antirègim on puguin confluïr sectors importants de l'independentisme i dels comuns”

En un context de crisi de règim, però, les coses canvien. La seva hegemonia i el seu dic de contenció es trenca. Com a conseqüència d'això, els dos espais viuen escissions i es refunden amb unes noves sigles. Com en el període previ a la República del 1931, ara es pot constituir un **nou bloc d'oposició a la deriva autoritària del règim**. Un espai que ha de comptar, com llavors, amb el suport d'altres forces antirègim de l'Estat. I on puguin confluïr sectors importants de l'independentisme i dels comuns.

Aquesta unitat d'acció social hauria de servir per a tres objectius. Un, pensar sobiranament en comú i actualitzar el sentiment col·lectiu de país en clau constituent. Dos, reforçar complicitats polítiques que contemplin la interrelació, i no pas supeditació, de la qüestió social a la nacional. Tres, construir una palanca de canvi que, com als anys trenta, esberli les cotilles del règim. I permeti crear quelcom de nou: **una república catalana**. És una oportunitat històrica que exigeix, però, superar certes pulsions pròpies del fang partidista. Només la perseverança, la generositat i l'altura de mides permetran fer-ho possible.

Jaume Asens és tinent d'alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona i membre de Catalunya en Comú